

TÜRKİYE'DE PAYA DAYALI KİTLE FONLAMASI İÇİN BİR VERGİ TEŞVİKİ ÖNERİSİ**

Soner YAKAR***

Serkan Yılmaz KANDIR****

ÖZ

Kitle fonlaması çok sayıda kişinin fonlarının bir havuzda toplanarak girişimcilerin projelerinin desteklenmesinde kullanılmasına dayalı bir finansman yöntemidir. Bu yöntemin girişimcilerin en önemli sorunlarından birisi olan finansman konusunun çözümünde önemli rol oynayabileceği düşünülmektedir. Kitle fonlaması yöntemi birçok ülkede uygulanmakta ve giderek önem kazanmaktadır. Türkiye’de ise 2017 yılında 7061 Sayılı Kanun ile yasal dayanağa kavuşmuştur. 2019 yılında ise SPK tarafından yayımlanan paya dayalı kitle fonlaması tebliği ile yöntemin uygulanmasına ilişkin esaslar belirlenmiştir. Bu yöntemin cazip hale getirilmesi için birçok ülkede vergi teşvikleri verilmektedir. Türkiye’de ise yeni uygulanmaya başlanacak olan paya dayalı kitle fonlaması yönteminin tarafları olan platform, yatırımcı ve girişimci için yürürlükte olan vergi mevzuatı kapsamında çeşitli vergi yükümlülükleri ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla paya dayalı kitle fonlaması yönteminin cazip hale getirilebilmesi için platform, girişim şirketi ve yatırımcıların bu yöntemin uygulanmasında dolayı ortaya çıkacak vergi yükümlülükleri için bir vergi teşvik düzenlemesinin bu yöntemin başarısını artıracakını düşünmekteyiz.

Anahtar Kavramlar: Kitle Fonlaması, Vergi Teşvikleri

* Bu çalışma 23-25 Eylül 2020 tarihlerinde Erciyes Üniversitesi’nde düzenlenen 19. Uluslararası İşletmecilik Kongresi’nde sunulan bildirinin geliştirilmiş ve genişletilmiş halidir.

** Bu makale, araştırma ve yayın etiğine uygun hazırlanmış ve Ithenticate intihal taramasından geçirilmiştir.

*** Doç Dr., Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, syakar@cu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0973-0072>.

**** Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, skandir@cu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7686-1099>.

Makalenin gönderilme tarihi: 18 Şubat 2020

Kabul tarihi: 23 Eylül 2020

A TAX INCENTIVE SUGGESTION FOR CROWDFUNDING IN TURKEY

ABSTRACT

Crowdfunding is a financial method at which funds of a large number of persons are gathered in a pool and used to support projects of entrepreneurs. This method is supposed to play a major role in solving the financing problem of entrepreneurs that is crucial problem for them. Crowdfunding has been implemented in several countries and seem to become more important. In Turkey, legal arrangements regarding crowdfunding were made in 2017, by the law numbered 7061. Implementation principles were arranged by crowdfunding notification of Capital Markets Board of Turkey in 2019. Tax incentives have been provided in a number of countries in order to make this method attractive. In Turkey, tax responsibilities will emerge due to the current tax law for the parties of the newly introduced method, namely platform, investor and entrepreneur. As a result, tax incentives may contribute to the success of the method in Turkey, by making crowdfunding attractive for platforms, entrepreneurs and investors.

Keywords: Crowd Funding, Tax Incentives

GİRİŞ

Girişimcilerin istihdam yaratma, rekabetin güçlenmesi, ekonomik büyüme, inovasyon, verimlilik gibi alanlardaki katkıları genel olarak kabul edilmektedir (Block, Fisch ve Praag, 2017, s.61). Ancak girişimcilerin en önemli sorunlarından biri finansal kaynaklara erişim konusundadır. Söz konusu finansal kaynak sorunu, büyük ölçüde girişimciler ile yatırımcılar arasındaki bilgi asimetrisinden kaynaklanmakta ve girişimcilerin sermaye teminini engellemektedir. Bilgi asimetrisi ise bilgi edinmenin maliyetinin yüksek olması ve girişimin sonuçlarının belirsiz olmasından kaynaklanmaktadır. Neticede, girişimciler standart finansal piyasa mekanizmaları ile yatırımcıları bulmak ve ikna etmek konularında sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Estrin, Gozman ve Khavul, 2018, s.426). Kısıtlı finansman kaynakları, girişim şirketlerinin büyümesini yavaşlatmakta ve varlıklarını tehlikeye atmaktadır (Block, Colombo, Cumming ve Vismara, 2018, s.239). Finansman sorunu şirketin boyutu küçüldükçe daha da artmaktadır. Küçük girişim şirketleri, pay ihracının gerektirdiği yüksek işlem maliyetlerini karşılayamadıklarından ve kurumsal yatırımcıların ilgi alanına girmediklerinden banka kredilerine ve girişim sermayesine daha fazla bağlı kalmaktadır (Polzin, Toxopeus ve Stam, 2017, s.251).

Girişim sermayesi ve melek finansman, banka kredisi gibi geleneksel finansman yöntemlerine erişimi kısıtlı olan genç inovasyon şirketleri için uzun süredir önemli bir finansman imkânı sağlamaktadır. Ancak son yıllarda girişim şirketlerinin finansmanı konusunda önemli gelişmeler olmuş ve geçmişte önemli bir fonksiyonu bulunmayan unsurlar önem kazanmaya başlamıştır. Söz konusu unsurlar içerisinde kitle fonlaması yöntemi giderek yaygınlaşmakta ve önem kazanmaktadır (Block, Colombo, Cumming ve Vismara, 2018, s.240).

Kitle Fonlaması (crowdfunding), çok sayıda kişinin finansal kaynaklarının bir havuzda toplanması ve bir projenin veya işletmenin desteklenmesinde

kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Best ve Neiss, 2014, s.3). Bir diğer tanıma göre ise, kitle fonlaması, internet kullanılarak çok sayıda katılımcıdan küçük tutardaki paraların toplanmasıdır (Bradford, 2012, s.1). Yeni yatırımların ve girişimlerin finansmanı için gerekli kaynakların sağlanmasında sosyal medya platformu aracılığıyla kolektif karar verme mekanizmasının kullanılması kitle fonlamasını diğer finansman yöntemlerinden ayırmaktadır (Bruton, Khavul, Siegel ve Wright, 2015, s.12). Ayrıca kitle fonlamasının fon kaynağı sağlamak dışında da amaçları olabilmektedir. Kitle fonlaması, girişimcinin ürüne olan talebi piyasa katılımcılarına gösterebilmesine ve böylece geleneksel finansman kaynaklarından daha kolay yararlanmasına da yardımcı olabilmektedir (Mollick, 2014, s.3). Kitle fonlamasının girişimci açısından bir diğer önemli yararı, düşük tutarlı bir sermaye ile girişimin başlatılmasına olanak sağlamasıdır. Kitle fonlamasının bu yararı özellikle geleneksel finansman kaynaklarına ulaşımına sınırlı inovatif projeler için daha fazla önem kazanmaktadır (Cichy ve Gradoń, 2016, s.41). İlave olarak, kitle fonlamasının şirketlerin büyümesini olumlu etkilediği belirtilmektedir (Eldridge, Nisar ve Torchia, 2019).

Türkiye’de ise kitle fonlamasına ilişkin yasal düzenleme 7061 Sayılı Kanun ile 6362 Sermaye Piyasası Kanunda (SPK) değişiklik ile yapılmıştır. Bu tarihe kadar daha çok bağış toplama veya ödül verme şeklinde kitle fonlama uygulamalarına rastlanmıştır. 3 Ekim 2019 tarihinde Resmi Gazete Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği III – 35/A.1 ile paya dayalı kitle fonlamaya ilişkin esaslar belirlenmiştir. Bu düzenlemeden sonra paya dayalı kitle fonlama yönteminin hızlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla bu yöntemi cazip hale getirecek bazı düzenlemeler yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu uygulamayı cazip hale getirecek yöntemlerden birisi de vergi teşvikleridir. Kitle fonlamanın başarı ile uygulandığı birçok Avrupa ülkesinde vergi teşvikleri uygulanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, paya dayalı kitle fonlama yöntemini vergi mevzuatı açısından değerlendirerek, yöntemin cazip hale getirilmesi amacıyla vergi teşviki önerisinde bulunmaktadır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk olarak kitle fonlamasında gelişim süreci özetlenecek; ikinci olarak kitle fonlamasının türleri açıklanacaktır. Üçüncü olarak Seçilmiş Avrupa Ülkelerinde Kitle Fonlamasına Yönelik Vergi Avantajları özetlenecektir. Dördüncü olarak ise Türkiye’de Kitle Fonlamasına Yönelik Düzenlemeler ve Vergi Teşvik Önerisi açıklanacaktır.

I. KİTLE FONLAMASININ GELİŞİM SÜRECİ

Kitle Fonlaması eski bir olgunun yeni bir ifadesi olarak kabul edilmektedir. Finansal sistem ve bankalar öncesi dönemde, varlıklı aileler ihtiyacı olanlara borç vermek suretiyle işletmelerin finansmanını sağlamaktaydı. Her ne kadar kitle fonlamasının tarihi 5000 yıl öncesine dayansa da, bu işlemleri modern kitle fonlaması işlemleri ile ilişkilendirmek kolay değildir (Best ve Neiss, 2014, s.4).

Buna karşılık, 1713 yılında İngiltere’de antik Yunan şairlerinden Homer’in eserlerinin İngilizceye çevrilebilmesi modern anlamda kitle fonlaması yoluyla

gerçekleştirilmiştir. Alexander Pope adlı İngiliz şair kampanya düzenleyerek çeviri için gerekli fonları 500'den fazla katılımcıdan toplamayı başarmıştır (Wang, Xu, Ma, Zhang ve Chen, 2018, s.2). 1876 yılında ABD'de Özgürlük Anıtı'nın finansmanı modern anlamda kitle fonlamasının bir diğer örneğidir. Anıtın inşası için gerekli finansman kaynağı ülke genelinde sürdürülen bir kampanya ile toplanmıştır. Buna rağmen ekonomik koşullar ve yasal düzenlemeler sebebiyle duraklamaya giren kitle fonlaması, internetin yaygınlaşmasıyla yeniden popüler hale gelmeye başlamıştır. ABD'de Kiva adlı bir internet sitesi, vatandaşlardan toplanan küçük tutarlarla gelişmekte olan ülkelerde yatırım yapmayı vadetmiştir. 2012 yılında yapılan SEC düzenlemesi ile kitle fonlaması ABD'de yasal bir çerçeveye kavuşmuştur (Best ve Neiss, 2014, s.4-11). Bu süreçte, Kiva, Kickstarter, ve IndieGoGo gibi kitle fonlaması internet siteleri aracılığıyla toplanan fonların tutarı sadece birkaç yıl içinde milyarlarca dolara ulaşmıştır (Bradford, 2012, s.1).

Kitle fonlaması, 2018 yılında hızlı bir büyüme gerçekleştirip 18 milyar doların üzerine çıkarak Avrupa'da da önemli bir düzeye ulaşmıştır. Ayrıca platform sayısı 794'e yükselmiştir. Avrupa da en başarılı kitle fonlama platform türleri paya dayalı ve ödül temelli kitle fonlamasıdır. 2018 yılında, paya dayalı kitle fonlaması ile yaklaşık 280 milyon Euro'luk işlem değerine ulaşılmıştır. Kitle fonlamasında Avrupa ülkeleri arasında 2018 yılında Birleşik Krallık lider konumda bulunmaktaydı (Cherowbrier, 2020; Wenzlaff, Odorovic, Ziegler ve Shneor, 2020, s.375). Avrupa ülkelerinde platform sayısı da hızlı bir şekilde artmıştır. Örneğin, platform sayısı İtalya'da; 2012 yılının aralık ayında 19'a ulaşırken, 2014 yılının Mayıs ayında 52'ye ulaşmıştır (Guerzoni, Marco, Peirone, Pais Miglietta, 2016, s.149; Ramos ve Gonzalez, 2016, s.107).

Asya'da kitle fonlaması açısından iki ülke ön plandadır. Japonya'da kitle fonlaması faaliyetleri 2007 yılında başlamış ve hızlı bir gelişme göstermiştir. Platform sayısı 2014 yılında 50 civarına ulaşırken; toplanan fon tutarı 2017 yılında 75 milyar Yen'e yaklaşmıştır (Adhikary, Kutsuna ve Hoda, 2018, s.52). Bir diğer büyük Asya ülkesi Çin'de ise ilk kitle fonlaması platformu 2011 yılında kurulmuştur (Funk, 2019, s.149). Çin dünyanın 70,7 Pazar payı ile dünyanın en büyük kitle fonlama piyasasına sahiptir (<https://p2pmarketdata.com/crowdfunding-statistics-worldwide/>, Erişim Tarihi:06.11.2020). 2017 yılı sonunda Çin'de 89 adet paya dayalı kitle fonlama platformu, 1931 adet borca dayalı kitle fonlama platformu ve 12 adet bağış temelli kitle fonlama platformu bulunmaktayken; sadece Pekin'de 26 adet ödül temelli kitle fonlama platformu bulunmaktaydı (Zhao,Li, 2020, s.275-281).

Afrika'da kitle fonlamasının gelişimi diğer bölgelerden farklı olarak, Afrika dışından kişi ve kuruluşlarca yürütülmektedir. 2016 yılında Afrika'daki kitle fonlaması ile sağlanan fonların tutarı 180 milyon doları aşmıştır. Ancak bu tutarın yaklaşık %90'ı ABD ve Avrupa merkezli platformlarca karşılanmıştır. Diğer yandan, kitle fonlaması faaliyetleri Afrika'da homojen dağılmamaktadır. Kitle fonlaması faaliyetlerinin %74-82 aralığında değişen önemli bir bölümü yalnızca üç

ülkede (Güney Afrika, Nijerya ve Kenya) gerçekleşmiştir (Chao, Serwaah, Baah-Peprah ve Shneor, 2020, s.321-322).

Kitle fonlaması, finansman türleri arasında çok uzun bir geçmişi olmamasına rağmen dünya çapında hızla yaygınlaşmış 2012 yılında 2.7 Milyar dolar olarak gerçekleşmişken, 2015 yılında 34.4 milyar dolara ulaşmış (Ata İzmirli, 2018, s.285). 2017 yılında ise 14 Milyar 560 Milyon dolar toplanmış, 2020 yılında ise bu rakamın 57 Milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. 2017 yılındaki fonlama miktarının 6.58 Milyar dolarlık kısmı Çin’de gerçekleşmiştir. Aynı yıl ABD’de 2.60 Milyar Dolarlık fonlama yapılırken, Avrupa’da ise 1.91 Milyar dolarlık fonlama gerçekleştirilmiştir. 2017 yılında ABD’de kitle fonlaması yöntemi ile başarılı bir şekilde tamamlanmış proje sayısı; ürün bazlı 177 bin adet, pay bazlı ise 4300 adet olmuştur (<http://istfonbul.iu.edu.tr/Home/What>, Erişim tarihi;10.02.2020).

II. KİTLE FONLAMASI TÜRLERİ

Kitle fonlaması dört ana başlıkta sınıflandırılmaktadır. Bunlar, ödüle dayalı kitle fonlaması, paya (özsermayeye) dayalı kitle fonlaması, borca dayalı kitle fonlaması ve başışa dayalı kitle fonlamasıdır (Lukkarinen, 2020, s.96; Wang, Xu, Ma, Zhang ve Chen, 2018, s.3-4; Zhao ve Li, 2020, s.275-281; Zhao ve Ryu, 2020, s.120-121; Zhao ve Shneor, 2020, s.146; Ziegler ve Shneor, 2020, s.64):

- Ödüle dayalı kitle fonlamasında, yatırımın finansal bir karşılığı olmamakta, yatırımın karşılığı somut bir ürün, hizmet, haklar ve faydalar şeklinde belirlenmektedir. Girişimciler, karşılık olarak sunulacak faydanın özelliklerini platform aracılığıyla duyurmaktadır. Çin’de en çok kullanılan kitle fonlaması yöntemi olan ödül bazlı kitle fonlaması, girişimcilerin geliştirdikleri ürüne olan talebi tahmin etmelerine de yardımcı olduğundan tercih edilmektedir. Diğer yandan, fon sağlayanlar yönünden de, erişimin sınırlı olduğu ürünlere öncelikli erişim fırsatı veya ürün yanında ilave hizmetler gibi avantajlar ortaya çıkmaktadır.

- Paya (özsermayeye) dayalı kitle fonlamasında, fon sağlayanlar, karşılık olarak girişim şirketinin paylarını almaktadır. Bu yöntemde, fon sağlayanlar ile girişimciler yatırımın riskini ve getirisini paylaşmaktadır. Fon sağlayanlar, profesyonel yatırımcılardan, bireysel yatırımcılara kadar çok farklı bir yapıda olabilmektedir.

- Borca dayalı kitle fonlamasında, girişimciler, sağladıkları fonlar karşılığında anaparanın yanı sıra önceden belirlenmiş bir süre için önceden belirlenmiş oranda faiz ödemeyi taahhüt etmektedirler. Borca dayalı kitle fonlaması yöntemi, hisse senetlerini fon sağlayanlara vermek istemeyen girişimciler için uygun bir finansman seçeneği sunmaktadır. Ayrıca bu sistemde bir finansal kuruluşun katılımı olmaksızın borçlanmak mümkün olmaktadır. İlave olarak, borç verenler, cazip faiz kazançları elde ederken; fon sağlayanlar da uygun maliyetle borçlanabilmektedir.

- Bağışa dayalı kitle fonlaması, karşılığında herhangi bir menfaat sunulmaksızın sosyal amaçlı olarak fon toplanmasını öngörmektedir. Bağışa dayalı kitle fonlamasının geleneksel hayırseverlik faaliyetlerinden farkı ise çok sayıda katılımcıdan küçük tutarlarda fon sağlanmasından ve fiziksel mesafe kısıtının ortadan kaldırılmasından kaynaklanmaktadır. Ancak bağışa dayalı kitle fonlamasının, küresel kitle fonlaması içindeki payı %0,1 civarındadır.

III. SEÇİLMİŞ AVRUPA ÜLKELERİNDE KİTLE FONLAMASINA YÖNELİK VERGİ TEŞVİKLERİ

Avrupa da 2017 yılında 597 kitle fonlama platformu toplam 10,4 milyar dolarlık fon sağlamıştır. 2018 yılında bir önceki yıla göre artış yaşanmış ve 794 platform aracılığıyla 18 milyar dolarlık fon sağlanmıştır. Avrupa'daki platformların büyük çoğunluğu batı Avrupa ekonomilerinde yoğunlaşmıştır. 2018 yılında Birleşik Krallık'ta 89 platform, Almanya'da 63 platform, Fransa'da 51 platform, İtalya'da 51 platform, Hollanda'da 45 platform ve İspanya'da ise 39 platform bulunmaktaydı (Wenzlaff, Odorovic, Ziegler, ve Shneor, 2020, s.375-376). Avrupa'da kitle fonlamasına yönelik çeşitli vergi teşvikleri uygulanmaktadır. Bu vergi teşvikleri vergi istisnası, vergi kredisi, vergi indirimi, zararın sonraki yıllara taşınması ve vergi erteleme olarak belirlenmiştir. Ancak çoğu düzenleme girişim sermayesi için yapılan genel düzenlemeler olup kitle fonlamasına yönelik düzenlemeler sınırlı sayıdadır. Aşağıda İtalya, Belçika, İspanya, İngiltere ve Fransa yer alan vergi teşvikleri ülke bazında özetlenmiştir (Cicchello, Battaglia ve Monfera, 2019, s.1866-1867):

- İtalya'da gerçek kişiler için yatırılan tutarın %30'u oranında gelir vergisi indirimi ve tüzel kişiler için yatırılan tutarın %30'u oranında hesaplanan kurumlar vergisinden indirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca borca dayalı kitle fonlaması için de platform kazancı için vergi istisnası düzenlenmiştir.

- Belçika'da KOBİ'lere yatırılan tutarın %30'u oranında gelir vergisi indirimi ile mikro girişimlere yatırılan tutarın %45'i oranında gelir vergisi indirimi düzenlenmiştir. Ayrıca borca dayalı kitle fonlaması için de platformlardan elde edilen faiz kazancı için vergi istisnası düzenlenmiştir. İlave olarak, yıllık toplam gelirin %10'unu aşmamak kaydıyla, hayırseverliğe dayalı yapılan bağışın %40-50'si geri alınabilmektedir.

- İspanya'da gerçek kişiler için yatırılan tutarın %20'si oranında vergi indirimi öngörülmüştür. Ayrıca bağış bazlı fonlamada, bağış yapan gerçek kişiler için yatırılan tutarın %75'i oranında vergi indirimi ve tüzel kişiler için yatırılan tutarın %35'i oranında kurumlar vergisinden indirim öngörülmüştür.

- İngiltere'de üç yıldan fazla tutulan paylar için yatırılan tutarın %30'u oranında vergi indirimi ve elden çıkarılan paylar için ise sermaye kazançları için ödenen verginin %50'si oranında erteleme öngörülmüştür. Ayrıca borca dayalı

kitle fonlaması için de platform kazancı için 20.000 Sterline kadar faiz ve sermaye kazançları için vergi istisnası düzenlenmiştir.

- Fransa’da (borsa şirketleri dışındakiler) için yatırılan tutarın %25’i oranında vergi indirimi öngörülmüştür. Ayrıca en az beş yıl tutulan KOBİ paylarından elde edilen sermaye kazançları ve kar payları için 75.000 Euro’ya kadar vergi istisnası düzenlenmiştir. Ayrıca bağış bazlı fonlamada, bağış yapan gerçek kişiler için yatırılan tutarın %66’sı oranında vergi indirimi ve tüzel kişiler için yatırılan tutarın %60’ı oranında kurumlar vergisinden indirim öngörülmüştür.

IV. TÜRKİYE’DE KİTLE FONLAMASINA YÖNELİK MEVZUATTA YER ALAN DÜZENLEMELER VE VERGİ TEŞVİK ÖNERİSİ

Dünya’da uzun süre önce uygulanmaya başlanan kitle fonlama finansman modeli, Türkiye’de 2010 yılında kurulan kitle fonlama platformu ile uygulanmaya başlanmıştır. Ancak 5 Aralık 2017 tarihinde Resmi Gazete de yayınlanan 7061 Sayılı Bazı vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile kabul edilene kadar ödül ve bağış temelli kitle fonlaması olarak uygulanmıştır. Bunun nedeni ise, 2017 yılına kadar yasal düzenleme olmaması nedeniyle karşılaşılan yasal engellerdir. 7061 Sayılı Kanun ile yapılan düzenleme ile paya dayalı kitle fonlaması modeli uygulanması kabul edilmiştir (Vural, Doğan,2019, s.89 ve 93). 7222 sayılı Kanun’la SPK’nun 35/A maddesinde yapılan değişiklikle borçlanmaya dayalı kitlesel fonlama düzenlemesi getirilmiştir (Akbulak, 2020).

7061 Sayılı Kanun ile 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununda (SPK) yapılan değişiklik ile kitle fonlamasına ilişkin getirilen düzenlemeler şu şekilde açıklanabilir (Vural, Doğan,2019, s.93-94 ve 6362 Sayılı SPK);

- Kitle Fonlaması’nı “halka açık ortaklık” ve “ihraççı” tanımlamalarından ayırmıştır.

- Kitle fonlaması bir projenin veya girişim şirketinin ihtiyaç duyduğu fonu sağlamak amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplanmasına olanak sağlanmıştır.

- Kitle fonlaması yolu ile halktan para toplanması, ancak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından faaliyet izni verilen kitle fonlama platformları aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Kanunun izahname ya da ihraç belgesi hazırlama yükümlüğüne ilişkin hükümleri bunlar için uygulanmaz hükmü getirilmiştir.

- Kitle fonlaması suretiyle halktan para toplayan ortaklıklarda pay sahibi sayısı beş yüzü aşırsa da anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

- Kitle fonlama platformları, kitle fonlamasına aracılık eden ve elektronik ortamda hizmet veren kuruluşlar olarak tanımlanmıştır.

- Kitle fonlama platformlarının kurulabilmesi ve faaliyete başlaması için SPK'dan izin alınma zorunluğu getirilmiştir. Bu platformların kuruluşlarına, ortaklarına, pay devirlerine, çalışanlarına, her bir fon sağlayıcısı tarafından yatırılacak veya proje sahipleri ile girişim şirketleri tarafından toplanabilecek paranın azami limitine ve faaliyetleri sırasında uymaları gereken diğer ilke ve esaslar ile toplanan fonların ilan edilen amaca uygun bir şekilde kullanıldığının kontrolü ve denetimine ilişkin esasların SPK tarafından belirleneceği kabul edilmiştir.

- Kitle fonlama platformlarının hukuka aykırı faaliyet ve işlemlerinde uygulanacak tedbirler için 6362 Sayılı SPK'nun 96. Maddesindeki hükümlerin kıyasen uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

- Kitle fonlaması platformları ve kitle fonlaması yolu ile halktan para toplayan kişiler ile bunlara fon sağlayanlar arasındaki ilişkiler genel hükümlere tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

- Kitle fonlamasına ilişkin olarak hazırlanan bilgi formunu imzalayan gerçek ve tüzel kişiler bilgi formunda yanlış, yanıltıcı veya eksik bilgi verirlerse, bu durumdan kaynaklanacak zararlardan müteselsilen sorumlu olacaklardır.

- SPK'dan izin alınmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplandığına veya Türkiye'de yerleşik kişilere yönelik olarak internet aracılığıyla yurt dışına kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yaptırıldığına ilişkin bilgi edinilmesi durumunda, SPK'nın başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, ilgili internet sitesine erişimi engelleyeceği hükme bağlanmıştır.

3 Ekim 2019 tarihinde, Resmi Gazete yayımlanan paya dayalı kitle fonlaması tebliği III – 35/A.1 ise paya dayalı kitle fonlamasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacı ile çıkarılmıştır. Bu tebliğ kapsamında; paya dayalı kitle fonlamasına, kitle fonlama platformlarının Kurul listesine alınmalarına ve faaliyetlerine, paya dayalı kitle fonlaması yoluyla halktan para toplanmasına ve toplanan fonların ilan edilen amacına uygun olarak kullanıldığının kontrolü ve denetimine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır (paya dayalı kitle fonlaması tebliği III – 35/A.1, Madde 2). Bu tebliğe göre; girişimciler başlangıç aşamasında gerekli sermaye ihtiyacını karşılayabilmek için halktan para toplama imkânı olabilecektir. Böylece ekonomik kalkınmaya destekleyecek potansiyele sahip yenilikçi ve teknolojiye yönelik projelerin hayat geçirilmesine olanak sağlanacaktır. Yenilikçi ve katma değere dayalı iş modeli olan ve Tebliğde belirtilen teknoloji ve üretim faaliyeti gerçekleştiren veya gerçekleştirecek girişimlere yönelik kitle fonlaması olanağı getirilmiştir (Sermaye Piyasası Kurulu, 2019, s.1).

6362 Sayılı SPK'daki yasal düzenlemeler ile Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliğinde belirtildiği üzere paya dayalı kitle fonlamasının üç tarafı vardır. Bunlar; kitle fonlama platformu, girişimci veya girişim şirketi ile yatırımcıdır. Bu tarafların vergi mevzuatı karşısındaki durumuna ilişkin özel bir vergi düzenlemesi

bulunmamaktadır. Bu nedenle paya dayalı kitle fonlamasının üç tarafı açısından pozitif vergi mevzuatı açısından değerlendirerek ne tür vergi teşviklerinin verilmesinin faydalı olacağına ilişkin önerilerimizi açıklayacağız.

Paya dayalı kitle fonlamasının taraflarından birisi de kitle fonlama platformudur. Paya dayalı kitle fonlaması tebliği III 4/1-k Maddesine göre Kitle fonlama platformu (Platform): Kitle fonlamasına aracılık eden ve elektronik ortamda hizmet veren kuruluş olarak tanımlanmıştır. Kitle fonlama platformlarının bu Tebliğ hükümleri çerçevesinde faaliyette bulunabilmeleri için ise anonim ortaklık şeklinde kurulması gerektiği hüküm altına alınmıştır (Paya dayalı kitle fonlaması tebliği III 5/3-a). Kitle fonlama platformları anonim şirket olarak kurulacakları için 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 2. Maddesinde kurumlar vergisi mükellefleri olarak sayılan sermaye şirketlerinden birisi de anonim şirketlerdir. Dolayısıyla kitle fonlama platformları elde ettikleri kazanç üzerinden kurumlar vergisi ödemekle yükümlüdürler. Ayrıca, platformlarda emanet yetkilisinin toplanan fon tutarını nemalandırıp nemalandırmayacağı hususu ile alınacak ücret, komisyon ve kesintiler belirtilmiştir (Paya dayalı kitle fonlaması tebliği III 11/3-f). Platformlar, Kurumlar Vergisi Mükellefi olduğu için alacakları ücret, komisyon veya kesintiler kurum kazancı olarak kurumlar vergisine tabi olacaktır. Yalnız platformlar SKP mevzuatına tabi olduğundan alacakları ücret, komisyon veya kesintilerin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine (BSMV) mi yoksa Katma Değer Vergisine mi tabi olduğu hususu tartışma konusu olmaktadır (Varlık,2019). 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanununun 28.Maddesine göre; “ Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir. Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım - satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir. 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas iştiğal konusu olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez”. Bu kapsamda kitle fonlama platformu olarak kurulmuş anonim şirketler 28.madde kapsamına girmedikleri için Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi’nin mükellefi değildirlir. Dolayısıyla yaptıkları işlemlerden dolayı lehlerine aldıkları paralarda BSMV’nin konusuna girmez. 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununa (KDVK) göre ise; Türkiye’de yapılan ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti

çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler Katma Değer Vergisine (KDV) tabidir (KDVK Madde 1). Kitle fonlama platformu, girişimcilerin fon toplanmasına aracılık hizmeti vermektedir. Bu kapsamda KVK 6/2.maddesine göre ise; “Safî kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanununun ticarî kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır” hükmüne göre platform şirketlerinin aldıkları komisyon, ücret vb. KDV’ye tabi olacaktır. Tebliğde girişimciler; projesine kaynak arayan Türkiye’de yerleşik gerçek kişiler girişimci, Türkiye’de kurulu veya kurulacak olan, gelişme potansiyeli taşıyan ve kaynak ihtiyacı bulunan anonim ortaklıklar ise girişim şirketi olarak tanımlanmıştır (Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği 4/1-d-e). Tebliğ’de belirtildiği üzere, girişimci şirketin anonim ortaklık olacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yatırımcılardan topladığı fon ile hayata geçirdiği proje sonucu elde ettiği kazanç kurumlar vergisine tabi olacaktır. Paya dayalı kitle fonlamada, girişim şirketi yatırımcılardan pay karşılığında fon toplanmaktadır. Platforma üye olacak yatırımcılar; gerçek veya tüzel kişiler olabilir (Paya Dayalı Kitle Fonlama Tebliği, 14/2-a). Yalnız yatırımcıların sahip oldukları paya ilişkin kar payı dağıtımını ile ilgili bir düzenleme Tebliğ’de yer almamaktadır. Fakat halktan para toplayan kişiler ile bunlara fon sağlayanlar arasındaki ilişkiler genel hükümlere tabi olduğu için kar dağıtımına ilişkin koşullar için Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Hem gerçek kişi hem de tüzel kişi olan yatırımcıların girişimci şirketten payları oranında kar payı almaları durumunda vergiye tabi olacaktır. Çünkü 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 75/1.Maddesine göre kar payları menkul sermaye iradı olarak kabul edilmektedir. Tüzel kişiliği olup Kurumlar Vergisine tabi olanların ise alacakları kar payları kurum kazancı olarak kabul edilmektedir.

Yukarıda açıklandığı üzere, paya dayalı kitle fonlamanın üç tarafı olan, platform, girişimci ve yatırımcı için vergi sistemimizde hiçbir teşvik edici hüküm bulunmamaktadır. Oysa bu yöntem ile girişimcilerin finansman olanağına ulaşması amaçlanmaktadır. Bu amaca uygun bir şekilde, yöntemi cazip kılacak vergisel teşviklere ilişkin düzenlemelerin de ivedilikle yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu konudaki önerimiz; paya dayalı kitle fonlamanın üç tarafı olan, platform, girişim şirketi ve yatırımcıların en az beş yıllık bir süre için yukarıda açıkladığımız vergisel yükümlülüklerden istisna edilmesinin uygun olacağını düşünüyoruz. Böyle bir vergi teşvik düzenlemesi ile paya dayalı kitle fonlama sisteminin cazip hale gelmesi ve sistemin hızlı bir şekilde gelişmesi açısından yararlı olabileceğini düşünümekteyiz.

SONUÇ

Kitle fonlama, girişimciler için girişim sermayesi ve banka kredisi gibi geleneksel finansman yöntemlerinin dışında finansman olanağına ulaşma imkânı sağlamayı amaçlayan bir finansman yöntemidir. Bu yöntem ile girişimciler halktan yani küçük yatırımcılardan da fon toplayabilmektedir. Birçok ülkede uygulanan bu yöntem, Türkiye’de 2017 yılında 7061 Sayılı Kanun ile yasal dayanağa kavuşmuştur. 2019 yılında ise SPK tarafından yayımlanan Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği III – 35/A.1 ile paya dayalı kitle fonlamasına ilişkin esaslar

belirlenmiştir. Paya dayalı kitle fonlama yöntemi ile finansal kurumlardan borçlanma olanağı olmayan girişimcilere yönelik finansman olanağına ulaşma şansı verilmektedir.

Paya dayalı kitle fonlama yönteminin hızlı bir şekilde uygulanmasına olanak sağlanması için bu yöntemi cazip hale getirecek bazı düzenlemeler yapılması gerekecektir. Bu uygulamayı cazip hale getirecek yöntemlerden birisi de vergi teşvikleridir. Kitle fonlamanın uygulandığı birçok Avrupa ülkesinde vergi teşvikleri uygulanmaktadır. Paya dayalı kitle fonlamasına ilişkin vergi mevzuatımızda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla da geçerli vergi mevzuatına göre değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu yöntemin üç tarafı olan platform, yatırımcı ve girişimci açısından yürürlükte olan vergi mevzuatı kapsamında çeşitli vergisel yükümlülükler ortaya çıkacağı yukarıda açıklanmıştır. Bu kapsamda önerimiz, platform, girişim şirketi ve yatırımcıların en az 5 yıllık bir süre için yukarıda açıkladığımız tüm vergi yükümlülüklerinden dolayı muafiyet / istisna düzenlemesinin getirilmesidir. Böyle bir vergi teşviki düzenlemesinin paya dayalı kitle fonlamasının başarısını artıracaklarını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Akbulak Y.(2020), Kitle Fonlaması Dedikleri, Erişim Adresi: <https://www.dunya.com/kose-yazisi/kitle-fonlamasi-dedikleri/474303>, Erişim Tarihi:06.11.2020.
- Adhikary, B. K., Kutsuna, K. ve Hoda, T. (2018). Crowdfunding: Lessons from Japan's approach, Singapur: Springer,.
- Ata, İ. F. (2018). Yeni nesil finansman yöntemi olarak kitle fonlama: Türkiye potansiyeli, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16 (2):273-296.
- Best, J. ve Neiss, S. (2014). Crowdfunding: A historical perspective. Steven Dressner (Eds.). Crowdfunding: A guide to raising capital on the internet içinde. ABD: John Wiley & Sons.
- Block, Joern H., Christian O. Fisch & Mirjam van Praag (2017), The Schumpeterian entrepreneur: a review of the empirical evidence on the antecedents, behaviour and consequences of innovative entrepreneurship, *Industry and Innovation*, 24(1): 61-95.
- Block, Joern H., Massimo G. Colombo, Douglas J. Cumming ve Silvio Vismara (2018), New players in entrepreneurial finance and why they are there, *Small Business Economics*, 50: 239-250.
- Bradford, C. S. (2012). Crowdfunding and the Federal Securities laws. *Columbia Business Law Review*, 1(1), 1-150.
- Bruton, G., Khavul, S., Siegel, D.S. ve Wright, M. (2015). New Financial Alternatives in Seeding Entrepreneurship: Microfinance, Crowdfunding, and Peer-To-Peer Innovations, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 39(1), 9-26.
- Chao, E. J., Serwaah, P., Baah-Peprah, P. ve Shneor, R. (2020). Crowdfunding in Africa: Opportunities and Challenges, Rotem Shneor, Liang Zhao, Bjørn-Tore Flåten (Eds.). *Advances in Crowdfunding Research and Practice* içinde. İsviçre: Springer.
- Cherowbrier J. (2020). (2020, 6 Kasım). Crowdfunding in Europe, *Statistics & Facts*, Erişim Adresi: <https://www.statista.com/topics/3372/crowdfunding-in-europe/>.
- Cicchello, A. F., Battaglia, F. ve Monfera, S. (2019). Crowdfunding tax incentives in Europe: a comparative analysis, *European Journal of Finance*, 25(18): 1856-1882.
- Cichy, J. ve Gradoń, W. (2016). Crowdfunding as a Mechanism for Financing Small and Medium-Sized Enterprises, *E-Finanse*, 12(3): 38-48.

- Crowdfunding Statistics Worldwide: Market Development, Country Volumes, and Industry Trends. (2020, 6 Kasım). Retrieved from <https://p2pmarketdata.com/crowdfunding-statistics-worldwide>.
- Eldridge, D. T., Nisar, M. ve Torchia, M. (2019). What impact does equity crowdfunding have on SME innovation and growth? An empirical study, *Small Business Economics*. Çevrimiçi ön yayın. doi: 10.1007/s11187-019-00210-4.
- Estrin, S., Gozman, D. ve Khavul, S. (2018). The evolution and adoption of equity crowdfunding: entrepreneur and investor entry into a new market. *Small Business Economics*, 51: 425–439.
- Funk, A. S. (2019). *Crowdfunding in China: A New institutional economics approach*, İsviçre: Springer.
- Guerzoni, M., Peirone, D., Pais, I. ve Miglietta, A. (2016). The Emerging Crowdfunding Market in Italy: Are “the Crowd” Friends of Mine?, Dennis Bruntje ve Oliver Gajda (Eds.). *Crowdfunding in Europe: State of the Art in Theory and Practice* içinde. İsviçre: Springer.
- Kitlesele Fonlama Tanıtım. (2020, 10 Şubat). Retrieved from <http://istfonbul.iu.edu.tr/Home/What,>
- Lukkarinen, A. (2020), *Equity crowdfunding: Principles and investor behaviour*, Rotem Shneor, Liang Zhao, Bjørn-Tore Flåten (Eds.). *Advances in Crowdfunding Research and Practice* içinde. İsviçre: Springer.
- Mollick, E. R. (2014). The dynamics of crowdfunding: An exploratory study, *Journal of Business Venturing*, 29(1):1–16.
- Polzin, F., Toxopeus, H. ve Stam, E. (2017). The wisdom of the crowd in funding: information heterogeneity and social networks of crowdfunders. *Small Business Economics*, 50:251–273.
- Ramos, J. ve Gonzalez, B. (2016). *Crowdfunding and Employment: An Analysis of the Employment Effects of Crowdfunding in Spain*, Dennis Bruntje ve Oliver Gajda (Eds.). *Crowdfunding in Europe: State of the Art in Theory and Practice* içinde. İsviçre: Springer.
- Sermaye Piyasası Kurulu (2019); Girişimcilere Alternatif Finansman İmkânı -Kitle Fonlaması-, Erişim Adresi: <https://www.spk.gov.tr/Duyuru/Dosya/20191003/0>, Erişim Tarihi:14.02.2020.
- Wang, J. G., Xu, H., Ma, J., Zhang, Y. ve Chen, Zhi (2018). *Financing from masses: Crowdfunding in China*, Singapur: Springer.
- Wenzlaff K., Odoroviç A., Ziegler T. ve Shneor R.(2020). *Crowdfunding in Europe: Between fragmentation and harmonization*, Rotem Shneor, Liang Zhao,

- Bjørn-Tore Flåten (Eds.).Advances in Crowdfunding Research and Practice içinde. İsviçre: Springer.
- Varlık D.(2019), Kitlesele Fonlamada Vergi Uygulamaları Karmaşası, Erişim Adresi:<https://www.girisimcigazetesi.com/deniz-varlik-yazdi-kitlesele-fonlamada-vergi-uygulamalari-karmasasi-313>, Erişim Tarihi:06.11.2020.
- Vural A.,Doğan D.U.(2019), Girişimcilik Finansmanında Yeni Bir Model: Kitle Fonlaması, İşletme Araştırmaları Dergisi, 11(1):89-100.
- Zhao, L. ve Li, Y. (2020), Crowdfunding in China: Turmoil of global leadership, Rotem Shneur, Liang Zhao, Bjørn-Tore Flåten (Eds.).Advances in Crowdfunding Research and Practice içinde. İsviçre: Springer.
- Zhao, L. ve Ryu, S. (2020), Reward-based crowdfunding research and practice, Rotem Shneur, Liang Zhao, Bjørn-Tore Flåten (Eds.).Advances in Crowdfunding Research and Practice içinde. İsviçre: Springer.
- Zhao, L. ve Shneur, R. (2020), Donation crowdfunding: Principles and donor behaviour, Rotem Shneur, Liang Zhao, Bjørn-Tore Flåten (Eds.).Advances in Crowdfunding Research and Practice içinde. İsviçre: Springer.
- Ziegler, T. ve Shneur, R. (2020), Lending crowdfunding: Principles and market development, Rotem Shneur, Liang Zhao, Bjørn-Tore Flåten (Eds.).Advances in Crowdfunding Research and Practice içinde. İsviçre: Springer.